

Oslo, 14. desember 2017

Norges vassdrags- og energidirektorat
nve@nve.no

SUPPLERENDE KOMMENTARER TIL NETTUTVIKLINGSPLANEN FOR 2017 – KRAV OM KONSEKVENsutREDNING

Vi viser til brev av 24. november 2017 fra Naturvernforbundet, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Friluftsliv, Sabima, Norsk Ornitologisk Forening og Den Norske Turistforening. Brevet viser til Statnetts nettviklingsplan for 2017 og fremmer krav om konsekvensutredning av effekter på natur og friluftsliv. Kunnskapshull om problemer med effektkjøring er påpekt i brevet.

Naturvernforbundet har ytterligere kommentarer knyttet til utenlandskabler generelt og til Statnetts konsesjonsgitte kabel til Storbritannia spesielt. Naturvernforbundet er også meget kritisk til at det konsesjonsbehandles søknad om flere utenlandskabler uten at det er kunnskap nok om effektene av kablene på norsk natur. Statnett sier selv i sin utredning at det er usikkert hvorvidt de europeiske utslippene vil reduseres som følge av flere kabler til utlandet. Samtidig er det sannsynlig at utslippene blir redusert dersom den fornybare kraften brukes til å fase ut fossil energi i Norge, eller gjennom økt eksport av energiintensive varer og tjenester. Framfor å bygge nye kabler til utlandet, med usikker klimaeffekt og potensielt svært store konsekvenser for norsk natur, mener vi at Norge bør bruke strømmen til utslippsreducerende tiltak hjemme og til produksjon og eksport av energiintensive varer og tjenester.

Trenger Norge mer kraft?

Norge har allerede en høy fornybarandel, og for å øke den ytterligere må det viktigste være å redusere energiforbruket og fase ut den fossile energibruken. Norge har de siste tre åra eksportert 15–17 TWh årlig.

Planer om stadig mer utbygging av vind- og vannkraft bekymrer. Arealbeslag og arealforringelser er den største årsak til tap av arter, viser svensk forskning. Også i Norge er det påvist at arealendringer er den største trusselen mot arter og naturtyper.¹ Videre omfattende utbygging av mer vannkraft og landbasert vindkraft i Norge vil ha store negative konsekvensene for naturmiljø, biologisk mangfold, landskap, reindrift og friluftsliv.

¹ Miljøforhold og påvirkninger for rødlistearter, Artsdatabanken (2010):

https://www.artsdatabanken.no/Files/13969/Milj_forhold_og_p_virkninger_for_r_dlistearter

Norsk rødliste for naturtyper 2011, Artsdatabanken:

[https://www.artsdatabanken.no/Files/13974/Norsk_r_dliste_for_naturtyper_2011_\(PDF\)](https://www.artsdatabanken.no/Files/13974/Norsk_r_dliste_for_naturtyper_2011_(PDF))

Norsk rødliste for arter 2015, Artsdatabanken:

[https://artsdatabanken.no/Files/13973/Norsk_r_dliste_for_arter_2015_\(PDF\)](https://artsdatabanken.no/Files/13973/Norsk_r_dliste_for_arter_2015_(PDF))

Det er også grunn til å stille store spørsmål ved begrunnelsen for at regjeringen i bestilling 9. februar 2017 til NVE har bedt om utredning for storstilt utbygging av ny vindkraft.

Bedre kunnskapsgrunnlag om sumvirkningene

Miljøinformasjonsloven § 20 pålegger offentlige myndigheter å legge til rette for innspill fra allmennheten ved utforming av planer som kan ha betydning for miljøet. Konesjonsprosessen i forbindelse med NorthConnect er ikke avsluttet. Det må stilles krav om tilleggsutredninger, som også gjør rede for sumvirkninger. Det er NVE som på selvstendig grunnlag må avgjøre om det er behov for tilleggsutredninger, jf. konsekvensutredningsforskriften § 27. Det materielle innholdet i konsekvensutredningen, «samlede virkninger», følger av konsekvensutredningsforskrifta § 21. Naturmangfoldloven § 7 gjelder også for beslutningen.

Forsyningssikkerhet

Norge har med de etablerte utenlandsforbindelsene 6 GW kapasitet mot utlandet. Når kablen til Tyskland kommer i drift, blir kapasiteten 7,4 GW. Eksportrekorden ble satt i 2016, med vel 22 TWh brutto, men allerede i 2000 eksporterte vi nærmere 21 TWh brutto. Det året var kapasiteten ut av landet 4,5 GW. Største import var i 2004, med 15 TWh (og netto 11 TWh). Det er derfor ikke noe åpenbart behov for flere utenlandskabler av hensyn til forsyningssikkerheten i Norge og ordinær kraftutveksling.

Naturvernforbundet frykter at økt kapasitet mot utlandet vil skape økt press om mer vind- og vannkraftutbygging, med arealødeleggelser og ytterligere tap av inngrepsfrie områder, naturtyper og biologisk mangfold. I tillegg blir arealer gjort uegnet for reindrift.

Spørsmålet om hvordan hver av de planlagte utenlandskablene påvirker kraftforsyningen til forbrukere og industri i Norge, må utredes.

I Norge har utslippene økt siden 1990, mens de i våre skandinaviske naboland er blitt redusert med mer enn 20 prosent. I konsesjonssøknaden for tilrettelegging av kraftutveksling med Tyskland og Storbritannia peker Statnett på at klimaeffekten er usikker. Å bruke den fornybare kraften i Norge til å erstatte fossil energibruk er derimot et tiltak som gir reduserte klimagassutslipp. Som et supplement til kraftutveksling gjennom eksisterende kabler bør det i tillegg satses på å eksportere energien gjennom produksjon av energiintensive varer og tjenester, som erstatter produksjon med høyere klimafotavtrykk andre steder. Her tror vi Norge kan spille en stor rolle klimamessig.

«Europabatteriet»

EU har i dag bygd ut mer enn 250 GW kapasitet i fornybar energi (150 GW vind og 100 GW sol), og har planer om ytterligere sterk utbygging. Det jobbes med mange ulike løsninger på balansekraftproblematikken.

Norske bidrag til balansekraft blir antakelig så små at vi ikke kan se at de forsvare de dramatisk negative konsekvensene for norsk natur som følge av økt effektkjøring. NVE-direktør Per Sanderud uttalte følgende allerede på Statnetts høstkonferanse i 2015: «- vi er ikke det grønne batteriet som kan løse Europas problemer, sånn som man kanskje forestilte seg for en stund siden.»

Naturvernforbundet ber NVE komme med en klargjørende vurdering av hvilken rolle norsk vannkraft skal spille som balansekraft i EU og Storbritannia, samt hvordan dette vil påvirke kraftforsyningen i Norge og norsk natur.

Linjenettet på land

Det er grunn til å spørre om linjenettet på land har stor nok kapasitet for planlagt effektkjøring og eksportvekst. Denne siden av saken må også konsekvensutredes.

Strømmen fra vindkraftverk og solkraftverk er grunnleggende ustabil og må balanseres ved hjelp av en form for batteri for å sikre stabil elektrisitetsforsyning. Det er imidlertid en dårlig idé å legge dette «batteriet» mange hundre mil unna, med tap i lange kraftledninger og inngrep som gir stor skade på naturmiljøet. Slike løsninger med «batteri» bør være «kortreiste» og bli lagt nærmest mulig sol- og vindkraftverkene, og nærmest mulig forbrukerne. Da blir det langt mindre behov for kraftledninger og dermed kraftig reduserte naturinngrep.

Statnetts konsesjon for kabel til Storbritannia

Statnett ble ved konsesjonsbehandlingen ikke pålagt å utrede konsekvensene av at kabelen vil utløse økt effektkjøring i norske kraftverk. Naturvernforbundet viser her til brev fra NVE til OED, datert 5. desember 2013, dvs. i god tid før konsesjonen ble gitt 13. oktober 2014. Dette brevet viser i klartekst at økte forbindelser mot utlandet vil øke effektkjøringen, noe som har negative konsekvenser i vassdragsnaturen, og at dette ikke er utredet til et forsvarlig nivå. På tross av at dette var vel kjent, ble konsesjon gitt, uten krav om ytterligere konsekvensutredning. Naturvernforbundet anser dette som et klart brudd på utredningskravet i plan- og bygningsloven og krever at konsekvensene i naturen av den økte effektkjøringen kabelen vil utløse, blir utredet av en nøytral faginstans. Naturvernforbundet krever at Statnett pålegges å avvente videre utvikling av prosjektet, inntil en slik konsekvensutredning foreligger. I lys av det som supplerende konsekvensutredning bringer fram, må konsesjonen vurderes på nytt.

Miljødesign – men ikke god nok

God miljødesign er mer enn bare laksetrappet og tilpasninger for fisk i vassdragene. God miljødesign skal sikre alt artsmangfold knyttet til vassdraget inkludert sikring og styrking av tilgrensende naturtyper. Særlig viktig er dette for også å kunne sikre sårbare og verdifulle naturtyper for biologisk mangfold, som flommarkskoger, fossesprøytsoner, sumpskoger og elvedeltaer. Per i dag er kunnskapen om disse utfordringene mangelfull, og vi opplever at det er liten vilje til å gjøre grundige nok undersøkelser i energibransjen. Dette gjør at vi finner sektoransvaret for miljø i energisektoren mangelfull, noe som bidrar til at nye kabler og effektkjøring ikke er en bærekraftig løsning, slik vi kjenner det i dag.

Per i dag er det kun en art – laks – som er mål for begrepet «God miljødesign» og som danner grunnlaget for Cedrens «Håndbok for miljødesign i regulerte laksevasdrag» (NINA Temahefte 52 – 2013). Å forbedre miljøforholdene for laks er vel og bra, men det er et svært stort artsmangfold i tillegg som lever i og inntil norske vassdrag. Noen får trolig bedret sine forhold av tiltakene myntet på laks, men langt fra alle. Derfor må kunnskapen økes betydelig for det generelle mangfoldet i og inntil norske vassdrag, deres biologi og økologi, den påvirkningen de utsettes for, og hvordan de responderer på effektkjøring.

Oppsummering

- Det er ingen forsyningsmessige behov for økt utvekslingskapasitet mot utlandet utover eksisterende kabler.
- Mye tyder på at Norge i svært liten grad fungerer som «Europas batteri».
- Nye utenlandskabler utløser økt effektkjøring, med store negative konsekvenser for naturmiljø, biologisk mangfold, landskap, reindrift og friluftsliv.

Konklusjon

- Naturvernforbundet krever at Statnett pålegges å avvente videre utvikling av prosjektet inntil en ny konsekvensutredning foreligger.
- Når det gjelder NorthConnect, må det stilles krav om tilleggsutredninger, som også gjør rede for sumvirkninger.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Maren Esmark
generalsekretær
Naturvernforbundet

Kopi til:
Olje- og energidepartementet
Klima- og miljødirektoratet
Miljødirektoratet